

אוגדן בטיחות תנועת הצופים

גרסה שלישית: ספטמבר 2009, תש"ע

כתיבה ועריכה של הגרסה הנוכחית: הילה כהן • כתיבה ועריכה של הגרסה הראשונה: איתי שפירא ונמרוד דותן
כתיבה ועריכה הגרסה השנייה (טיולים): אבישי (כושה) סילברמן ודודו מגל
מנהל מחלקת בטיחות ויועץ לכתיבת האוגדן: אייל נוסובסקי • עריכה לשונית והגהות: אבי שרגאי
עיצוב גרפי ואיורים: שרון שילה • יועץ עריכה: נמרוד דותן

הנחיות ודגשים

1. אוגדן בטיחות זה מאגד את הנחיות הבטיחות של תנועת הצופים במסגרות הפעילות השונות.
  2. אוגדן זה אינו מחליף את ההנחיות הקיימות בחוזר המנכ"ל של משרד החינוך ואת חוקי מדינת ישראל; ואינו פוטר מהפעלת השכל הישר ונקיטת אמצעי זהירות מתבקשים – גם אם אינם מופיעים מפורשות באוגדן.
  3. אוגדן זה הוא כלי עזר חובה לכלל העובדים, המתנדבים והחברים בתנועה.
  4. ההנחיות באוגדן זה מחייבות את כלל בעלי התפקידים בתנועה.
  5. אוגדן זה מהווה תוספת לחוזר מנכ"ל.
  6. אם קיימות הנחיות סותרות בין אוגדן זה לחוזר מנכ"ל, יש לפעול לפי ההנחיה המחמירה מבין השתיים.
  7. כל הנחיה חדשה ועדכון הנחיה קיימת תופץ לשבטים ותפורסם באתר התנועה, במחלקת בטיחות:
 http://www.zofim.org.il/troop_main.asp?troop_id=79352464
באתר הנ"ל תמצאו גם הפנייה לאתר משרד החינוך וחוזרי מנכ"ל.
  8. עדכון האוגדן בהנחיות חדשות או עדכון הקיימות הוא באחריות מרכזי השבטים. עם הפצתה יש לצרף את ההנחיה לאוגדן, ויש להתייחס לעדכון/רענון כאל חלק בלתי נפרד מהאוגדן.
  9. **חשוב לזכור:** הקפדה על כללי בטיחות מצילה חיים. לעומת זאת, עלולה עצימת עיניים או אימוץ שיטת ה"סמוך" או ה"יהיה בסדר" להוליד תוצאות בלתי רצויות בעליל. עוד חשוב לזכור: תנועת הצופים היא תנועה חינוכית ערכית, ולכן בכל הפעילות הצופית יש לפעול בהתאם לערכים אלה.
  10. באוגדן זה הושקעו זמן, מאמץ ומשאבים רבים. יש לשמור את הקלסר בשבט/הנהגה במקום בטוח ולעשות בו שימוש במקרה הצורך בצורה מכובדת וסבירה.
- בעל תפקיד המבקש להוסיף הנחיית בטיחות חדשה ו/או להכניס שינוי כלשהו בהנחייה קיימת, גם אם מטרת ההוספה ו/או השינוי הינה להחמיר, יעשה זאת אך ורק על פי אישור בכתב מטעם מנהל מחלקת הבטיחות התנועתית ואגף החינוך בתנועה.**
- הערה:** לשם הפשטות נכתבו כל ההוראות בלשון זכר, אבל ברור שהכוונה לשני המינים: זכר ונקבה.

דבר מזכ"ל התנועה

חברים, חזק!

בשנים האחרונות משקיעה תנועת הצופים מאמצים רבים בתחום הבטיחות מתוך האמונה כי ילדינו, עובדינו והמתנדבים שלנו הם הנכס היקר ביותר שלנו. חזון בנייתה של סביבת פעילות בטוחה עבור ילדינו הוא חזון מתמשך, ועיקר האתגר בו הוא ליצור מערכת, הלומדת ומשתפרת בצורה מתמדת; מערכת המהווה סמן ימני לפעילות תנועות הנוער באשר הן; מערכת המאפשרת שיתוף של ידע, לקחים נלמדים וסטנדרט גבוה – אך גם פשטות ביישום, בהטמעה – ובנויה על תהליכים חינוכיים מקבילים.

תנועת הצופים של שנת 2009 היא תנועה מובילה בכל תחומי העשייה, בין אם זו הובלה פנים-תנועתית, קהילתית או לאומית. אין ספק כי היותנו מובילים גם מחייב אותנו לאחריות ולמקצועיות בכל הקשור לדרך בה אנו מתנהלים.

אוגדן הבטיחות של תנועת הצופים מהווה צעד חשוב נוסף בכל הקשור למקצועיות שאנו דורשים מעצמנו. הקלסר מאגד שנים רבות של ניסיון ושל תובנות, וכן מרכז ספרי בטיחות סקטוריאליים אשר היו נהוגים בתנועה. למעשה הוא מייצר סטנדרט אחיד, פשוט וברור לגבי הדרישות וההנחיות שלפיהן אנו פועלים. האוגדן אינו בא להחליף את חוקי מדינת ישראל וחוקים בכלל, את חוזר מנכ"ל משרד החינוך – ובעיקר לא את השכל הישר: יש לקרוא היטב את הדף המסביר את תקפותו של האוגדן טרם השימוש בו.

אני בטוח כי צעד זה הוא צעד משמעותי נוסף בשיפור המתמיד הכל כך חשוב בכל הקשור לעולם הבטיחות והביטחון במסגרת הפעילות בתנועת הצופים.

בברכת "חזק ואמץ!"

רותם יואלי
מזכ"ל התנועה

תוכן העניינים

כרך א' – כללי

פרק 1: הגדרות	13
פרק 2: תיק בטיחות וביטחון שבטי	14
פרק 3: פעילות במרחב השבט	16
פרק 4: הבטחת הבטיחות בתנועה לשבט וממנו	17
פרק 5: פעילות מחוץ למרחב השבט	21
פרק 6: בנייה מחנאית	23
פרק 7: בישול באש	27
פרק 8: אחסון חומרים וכלים כבדים והשימוש בהם	28
פרק 9: שנת שירות ונח"ל	32
פרק 10: פעילות חניכי צמי"ד	33
נספח 1: רשימה מנחה לעריכת מבדק בטיחות לאבטחת התנאים הבטיחותיים במתחם השבט	35
נספח 2: בטיחות בטיול עם חניכי צמי"ד	43
נספח 3: טבלת סמכויות, אישור ותחקור פעילות בתנועה	44
נספח 4: נוהל בנייה מחנאית, כולל תיק מבנה	45
נספח 5: הפעלת גנרטורים קטנים ("פק-פק") לתאורה בהספק עד 5KVA	50

כרך ב' – פעילות חריגה

פרק 1: סמינרים וימי עיון	54
פרק 2: שמחייה (הפנינג)	55
פרק 3: יום שבט (יום דרגה/יום צופה)	56
פרק 4: חגים	58
פרק 5: פסטיבל	62
פרק 6: טקסי אש	63
פרק 7: מסיבות	66
פרק 8: יום ספורט	66
פרק 9: רפסודייה (שיט על רפסודה)	68
פרק 10: יום עבודה	76
פרק 11: קטיף בוסים	76
פרק 12: מתקנים מתנפחים	77
נספח 1: מנחה לסיווג פעילויות הדורשות רישוי עסקים	81
נספח 2: טופס בקרת איכות לסמינר	85
נספח 3: טופס בקרת איכות לפטי"שים (פסטיבל/טקס אש/יום שבט/שמחייה/מצעד לפידים)	89
נספח 4: טופס בקרת איכות לקראת פורימון	94

תוכן העניינים

כרך ג' – טיולים

103	פרק 1: שמונה שבועות לפני הטיול
	איסוף מידע, קביעת אחראי הטיול ומסלול, קביעת אזור הטיול ומסלוליו, עדכון ראש השבט.
105	פרק 2: שבעה שבועות לפני הטיול
	ביצוע סקר שטח, הוצאת אישורים בטחוניים, טיולים בשטחי אש, תיאום עם גופי חוץ, תיאום עם עורף הטיול.
106	פרק 3: שישה שבועות לפני הטיול
	הזמנת מדריך טיולים מוסמך לטיול ההכנה, הכנת תקציב לטיול, הוצאת חוזר להורי המדריכים לטיול ההכנה, הזמנת אוטובוסים, תיאום מקום לינה חלופי.
107	פרק 4: חמישה שבועות לפני הטיול
	הוצאת אישור תנועתי לטיול הכנה וביצוע, ביצוע בקרת איכות רמה ממונה, בדיקת הציוד לקראת הטיול, הזמנת אמצעי קשר, הזמנת מאבטחים ומלווים רפואיים, הכנת תיק טיול לטיול ההכנה.
108	פרק 5: ארבעה שבועות לפני הטיול
	ביצוע טיול ההכנה, הוצאת חוזר להורים.
109	פרק 6: שלושה שבועות לפני הטיול
	ביצוע בקרות איכות למדריכים, הכנת חלופות למקרה שינוי במזג האוויר, העברת מידע על הפעילות להורים/אסיפת הורים.
109	פרק 7: שבועיים לפני הטיול
	הכנת הציוד, בקרת איכות רמה ממונה, איסוף שמות המלווים ומתנדבים זמניים.
110	פרק 8: שבוע לפני הטיול
	עדכון רשימת המבטחים, הכנת תיק הטיול, הכנת תוכנית אבטחת הנוף, הוצאת רשימות החניכים, תדריך שכבה בוגרת ומלווים בוגרים, בדיקת מזג האוויר והמצב הבטחוני.
111	פרק 9: בוקר הטיול
	בדיקת מזג האוויר, בדיקה ותדריך של המאבטחים והמלווים הרפואיים, נקודת הכינוס, תדריך השכבה הבוגרת, סריקה ובדיקה של האוטובוסים, העמסת הציוד, בדיקת רשימות שמיות ואישורי הורים, העברת רשימת בעיות בריאות לגורם הרפואי הבכיר, רישום מספרי הטלפונים של בעלי התפקידים בטיול, תדריך הנהג, עליית החניכים על האוטובוס, קריאת שמות, עדכון הרמה הממונה, עורף הטיול וראש השבט, חניות ועצירות.
113	פרק 10: לפני הכניסה למסלול
	בדיקת מזג האוויר, בדיקת עומס המטיילים, בדיקת ציוד החניכים, הגדרת בעלי תפקידים, מקום רכב הפינוי, דיווח לרמה הממונה ולעורף הטיול.
114	פרק 11: מהלך הטיול
	וידוא שתייה, מפקד חניכים, נוהל חציית גבים, סדר הפעולות במקרה של נפגעים, נוהל כניסה למים, הליכה סמוך לכבישים, על שפת כבישים וחצייתם, תנועה ליד מסילת ברזל, תנועה בשטח כפרי ובמשקים חקלאיים, שטחי אימונים ושטחי אש של צה"ל וגורמי ביטחון שונים, תנועה בנחלים ובואדיות, תנועה בשטח הררי, תנועה באזורים צחיחים, פעילות לילה, סיורים במפעלי חרושת, כניסה למערות ולחורבות.
118	פרק 12: דגשים והנחיות לפעילויות שאינן בכרך הטיולים
119	פרק 13: ביציאה מהמסלול
	דיווח לרמה הממונה ולעורף הטיול, בדיקת אוטובוסים, קריאת שמות החניכים, תדריך הנהג.
119	פרק 14: חניון לילה
	תדריך המאבטחים, החובשים והמלווים, תדריך המדריכים, תדריך החניכים, לינה באכסניה, מדריך תורן.
120	פרק 15: בטיחות לאחר טיול
	פיזור החניכים, נקודת פיזור החניכים, פיזור בציר, מילוי דו"חות פציעה, דו"ח מיפוי השטח והמסלול.

תוכן העניינים

כרך ג' – טיולים (המשך)

121	נספח 1: מיפוי השטח והמסלול .....
122	נספח 2: תוכנית אבטחת חניון .....
126	נספח 3: תיק טיול .....
127	נספח 4: בקרת איכות רמה ממונה .....
138	נספח 5: תכולת תיק ע"ר, חובש ורופא .....
140	נספח 6: תדריך בטיחות של אחראי הטיול לבעלי התפקיד בטיול (בוגרים וצעירים).....
148	נספח 7: נוהל חציית גבים .....
150	נספח 8: נוהלי פתיחה באש .....
151	נספח 9: מקורות לקבלת מידע בנושא טיולים .....
152	נספח 10: טופס אישור הורים .....
153	נספח 11: טבלת שליטה – מלווים .....
153	נספח 12: טופס התנדבות למלווים זמניים .....
154	נספח 13: דוגמאות לתעודות .....
155	נספח 14: סמכויות הגופים העוסקים בטיחות וביטחון .....
156	נספח 15: נוהל פינוי ודיווח .....

כרך ד' – קיץ

161	פרק 1: מחנה קיץ – הגדרות .....
163	פרק 2: בעלי התפקידים במחנה .....
165	פרק 3: הצהרת הורים .....
167	פרק 4: ניהול הבטיחות במחנה .....
169	פרק 5: נוהלי ההתנהגות במחנה .....
170	פרק 6: בטיחות באש .....
173	פרק 7: התקנת גנרטור ותשתיות חשמל במחנה .....
173	פרק 8: שימוש במערכות גז .....
175	פרק 9: מטבח .....
177	פרק 10: מזון .....
179	פרק 11: שירותי שדה, מקלחות והיגיינה .....
181	פרק 12: ביטחון במחנה – כללי .....
183	פרק 13: אמצעי ביטחון פיזיים .....
185	פרק 14: אבטחת המחנה .....
189	פרק 15: חלוץ/מאסף .....
190	פרק 16: השימוש בנשק .....
191	פרק 17: מצבי חירום .....
192	פרק 18: פיקוח ובקרה במחנה על הביטחון במחנה .....

תוכן העניינים

כרך ד' – קיץ (המשך)

193	פרק 19: טקס סיום
194	פרק 20: ביקור הורים
195	נספח 1: אישור יציאה משטח המחנה
196	נספח 2: מעקב מספרי חניכים
197	נספח 3: שילוט למבנים מחנאיים ולמטבח
198	נספח 4: נוהל קליטת חניכים ביום הראשון
199	נספח 5: אישור קיום פעילות מחוץ לגדר המחנה
200	נספח 6: נוהל בדיקת מבנים יומית
200	נספח 7: כרזת ביטחון
201	נספח 8: דף קשר – מחנה קיץ

כרך ה' – צבר עולמי

205	חלק א' – כללי
206	חלק ב' – משלחות
206	פרק 1: הגדרות ומושגים
206	פרק 2: ביטחון במשלחת
206	פרק 3: התדרוך הבטחוני
209	פרק 4: הוראות בטיחות במחנה קיץ ובזמן החופשי
213	פרק 5: כללי התנהגות
214	פרק 6: דגשים מיוחדים – משלחת לפולין
215	חלק ג' – "חץ וקשת"
215	פרק 1: ביטחון ובטיחות – כללי
216	פרק 2: נהלים
218	פרק 3: אבטחה והוראות נשיאת נשק
219	פרק 4: לוי"ז
221	פרק 5: הוראות נסיעה באוטובוס
222	פרק 6: נהלים נוספים

223	כרך ו' – צופים
-----	----------------

תוכן העניינים

כרך ז' – אירועי בטיחות

1. מנחה לעריכת תחקיר אירוע בטיחותי
2. אירועי בטיחות שאירעו בתנועה
- אירוע מס' 1 (2009): פציעת חניך ממתקן שעשועים בלילה
- אירוע מס' 2 (2009): שבירה של מכסה סיר אשר היה עשוי מזכוכית
- אירוע מס' 3 (2009): קריסת מגדל שנבנה בטקס אש
- אירוע מס' 4 (2009): פגיעת חניך בזמן נסיעה באוטובוס
- אירוע מס' 5 (2009): נפילת שני חניכים מנדנדה מאולתרת

משוב

אם מצאתם באוגדן זה פרטים הדורשים תיקון או הבהרה, נשמח שתשלחו הדף המצורף לאגף לחינוך במייל: chinuch@zofim.org.il או לפקס: 03-6303667. כך נוכל להשתפר בעתיד.

שם ממלא המשוב: _____ תפקיד: _____ סטטוס (שכיר/מתנדב/ש"ש): _____
טלפון ליצירת קשר: _____

להלן הערות לגבי האוגדן:

הערות	התיקון או ההבהרה הנדרשים	סעיף	פרק	עמוד	כרך

הערות כלליות ביחס לנושאים כגון: נוחות השימוש, זמינות, סדר, ארגון וכדומה.

דף עדכונים: יש למלא כל עדכון שמופץ ונכנס לאוגדן.

מספר העדכון	תאריך ההפצה	עמוד	הנושא

דף עדכונים: יש למלא כל עדכון שמופץ ונכנס לאוגדן.

הנושא	עמוד	תאריך ההפצה	מספר העדכון